Strindberg frikänd!

Strindbergska målet.

Pris 15 öre

Stockholm, Nya boktryckeriet, 1884.

Förord till den elektroniska utgåvan

Denna lilla pamflett har digitaliserats inom EOD-programmet (EBooks on demand) vid Kungliga biblioteket, varifrån bilder och OCR-text kopierades till Projekt Runeberg i september 2013.

“Fritänkare jag nämns, det är min heder“

J. L. Runeberg

Dyningarna på lifvets ocean förspörjas i alla land. Den fria vesterns folk söker med kraft och klokhet att stadga den frihet, det vunnit. Galliens söner bevara, hvad de vunnit och söka vinna mera. Spaniens och Italiens bebyggare röra på sig för att sönderbryta de sekelgamla bojorna. I Tyskland har frihetsanden rest sitt banér. Czar-riket, fästän visserligen på ett våldsamt sätt, har ock börjat kämpa för den frihet, som är menniskan värdig. Vårt broderrike har med en aktningsbjudande kraft tagit ett steg framåt till den sociala och intellektuela frihet, som en gång skall lyckliggöra menniskoslägtet, och äfven i vårt land har frihetsanden låtit förspörja sig. De gamla förhållandena, visserligen ett arf ifrån vördnadsvärde fäder, söndersprängas, och den andre uppträder för att ur sin tankes fatabur gifva oss hvad vi behöfva. Ett exempel derpå hafva vi l dagarne, då en af ljusets och tankefrihetens väldigaste förkämpar dragit i härnad emot sekelgammal öfvertro. Väl är motståndet mot honom stort, och det synes, som om han skulle draga kortaste strået, men fastän undertryckt, har sanningen alltid gått framåt

Att vi här hafva afseende på det i hela vårt land och hela den bildade verlden ryktbara s. k.Strindbergska målet, inser läsaren ganska väl. Det beköfver iche erinras, hvarom detta mål handlar. Den unge, genialiske skriftställaren har i sin utgifna skrift: “Giftas“ på ett sansadt sätt gifvit ett hugg åt en af de föråldrade, otroliga dogmer, hvarmed man under århundraden velat lyckliggöra vårt folk. Att han dervid icke sagt någonting annat, än hvad en hvar som klart tänker måste omfatta, förstå vi väl; men det oaktadt har han genom sitt uppträdande så retat det motsatta partiet, att han inför domstol stälts till ansvar för hvad han gjort. Konungens justitieminister har funnit sig föranlåten att indraga den utgifna boken. Allmänne åklagaren har satt den snillrike författaren på de anklagades bänk, och en juru har sagdt, att han är frikänd.

Hvad är det då som han gjort, och hvari ligger den himmelsskriande synd, som han begått? Läser man den förklaring, som han inför Stockholms Rådstufvurätts sjette afdelning afgaf på den stämning, allmänne åklagaren utfärdat, så finner man, att han, som alldeles icke står på den gamla ortodoxa ståndpunkten utan i religiösa frågor omfattar en friare riktning, låtit en nattvardsyngling uttrycka sin förundran öfver sanningsenligheten af, hvad presten vid nattvardens utdelning i den treenige gudens namn förkunnade. Är då detta yttrande af en så brottslig beskaffenhet, och behöfde man sätta ett folk, för att icke säga en hel verdsdel i rörelse för detsamma? Vi fråga: hvilken är den nattvardsgäst som icke med tvifvel och undran tänkt på, hvad som sagts honom vid sakramentets anammande? Vlil en hvar svara ärligt, så måste han erkänna att, då han första gången knäböjde vid altarrunden,

så stod framför honom såsom ett svart spöke den frågan: är detta sanning? Låt vara, att utaf stundens högtidlighet hjertatklappade med häftiga slag och tårarne rullade utför kindern, så framstod i alla fall tviflet. Detta ligger alltid såsom ett blindskär, mot hvilket äfven det mest känslofulla, troende hjerta stöter på grund. Bör man då undra öfver, att en klart tänkande ande i detta fall framkastar frågor, på hvilka han äskar svar? Och när dertill kommer, att en stadgad öfvertygetse med ett omutligt *nej* möter, hvad som säges, så synes det oss, att ett sådant uppträdande med all vördnad bör upptagas. Och gå vi ännu längre och taga hänsyn till att den allra mest rena sanningskärlek är yttersta driffjedern till hvad som skett, så stannar man slagen med häpnad, inför de åtgärder, som af vederbörande vidtagits. Klart är ju, och länge har det varit erkändt, att alla ärliga sträfvanden upptagas med välvilja, äfven om de icke alltid gå i den gamla slentrianens riktning, som af de stockkonservativa synes vara särdeles omhuldad. Man hade derföre väntat, att det uttryck som blifvit åtaladt skulle helsats med glädje. Det stora flertalet af folket har också gjort detta, och pressen har nästan enstämmigt gjort detsamma, och fastän, detta i närvarande tidpunkt icke har den kraft och betydelse som den tänkande mannen tillägger det samma, så kommer dock den dag, när de gamla tilltrasslade härfvorna skola uppredas, och rätt skall blifva rätt och sanning blifva sanning.

***

Uttala vi nu till sist vår egen åsigt, så är denna kort och hastigt uttryckt: hvad Strindberg i sin “Giftas“ sagt, är ingenting, som framtiden kommer att taga fasta uppå, ity att hvad den gamla tiden meddelat oss tål vid åtskilliga jemkningar, och likasom man nödgats kasta öfver bord, på naturvetenskapernas område ett och annat, så måste man äfven på det religiösa området suspendera åsigter, somfromme fäder omfattat. Låt vara, att de med all den innerlighet, som stod dem buds, underordnat sig under slika ting. Vi som lefva i en annan tid, i hvilken förnuftet såsom mensklighetens Ariadne-tråd gör sin magt gällande, — vi böja oss ödmjukt för de gamles tankar och iro; men då vi veta något mera, taga vi fasta på detta och skulle illa handla, om icke vi gifva sanningen rätt. Vi äro derför djerfva nog att vänta en ny daggryningen till den samma har inbrutit då det föråldrade skall varda till intet och allting skall blifva nytt. Ty skalden misstog sig icke när han sjöng:

“Ej kan evigt bli det gamla, Ej kan vanans nötta lexa Evigt repas upp igen. Hvad förmultnadt är skall ramla, Och det unga, friska växa Upp utur förgängelsen.“

Sammanträdde så juryn, och i dag kl. 3 afkunnades utslaget. Juryn hade med “nej“ besvarat de tvenne till dem framstälda frågorna. Då domstolen afkunnade utslaget, syntes en liflig rörelse bland de talrikt församlade tidningsmännen som voro närvarande.

“Strindberg är frikänd“ gick som en löpeld från man till man och då dagens hjelte trädde ut på rådhusrättens trappa bröt ett ändlöst jubel löst från den till tusental uppgående menniskomassan, som samlats å rådhusets gård och Riddarhustorget.

Svenska folket ville visa, att de aktade den modige frihetskämpen, som vågat att öppet säga hvad största delen af vårt fosterlands befolkning tänker. De ville med sina lefverop inlägga en protest och märk väl — en mäktig sådan mot vår statskyrkas föråldrade, och i följd deraf otidsenliga dogmer.Om näsorna kunna växa på vissa “höga“ personer, så ha de nu anledning dertill. Om de stackars herrar som varit viljelösa verktyg i vissa “högas“ hand är föga eller intet att säga. Men huru hr von Steyern, som går och gäller för en person utrustad med normala om än icke öfverdrifna förståndsgåfvor, kunnat låna sin värda person till att spela “blarren“ i detta killespel, förstå vi icke. Ett så okristligt fiasko gjorde icke ens Bomarsunds tappre kommendant, skräddaren, då han stod på fästningens ruiner och kastade sten mot förbiseglande ryska skutor.

Hur var det den okristligt rolige B. H. Palmér — hr von Steyern måtte väl icke anse honom lika helig som Högstedts piccardon och Lettströms majsoblater — sa’ om kortspelet?

Jo han sa “fy fan“.

Vi våga taga för gifvet att någon galafest i dag icke kommer att firas i en viss “fyrkant“. Vi vilja med någon variation citera ett epigram af Goethe:

“Ej purpurkjol, ej Steyerns bann, Ej fiskus kan dig qväsa. Den icke dig begripa kan Bör lära bättre läsa.“

Det är naturligtvis icke vår mening att säga “fy fan“ åt den genomhederlige och genomkristlige hr von Steyern. Han har ju varit så rysligt beskedlig och ställt till ett religiöst tryckfrihetsåtal, som kommit hela den del af vår befolkning, som sofver, att vakna och ruska på sig. Och då de blicka tillbaka på sitt gamla, i statskyrkans ledband framsläpade lif, ha de all anledning att utbrista “fy fan“.

Vi afsluta denna för hvarje rättänkande menniska, tragekomiska process med en anvisning, att tidningen “Flygande Bladet“ kommer att än vidare behanda denna fråga.

~~~~~~~~~~~

Flygande Bladet.

Nöje och tidsfördrif, råd och upplysningar.

$^{1}/_{1}$ år 4:50; ½ år 2:50; ¼ år 1:50.

Lösnummer 10 öre.

Expedition: Stockholm, Jakobs torg 3, 2 tr.

Stockholm, Nya boktryckeriet, 1884.
~~~~~~~~~~~